

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто сутність та особливості управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. Висвітлено теоретичні засади формування інвестиційної стратегії та інвестиційної політики підприємства, визначено основні завдання управління інвестиційною діяльністю та принципи її організації. Охарактеризовано систему інформаційного забезпечення, методи оцінювання ефективності інвестиційних проєктів та підходи до управління інвестиційними ризиками. Обґрунтовано необхідність удосконалення механізмів прийняття інвестиційних рішень з урахуванням сучасних економічних викликів з метою забезпечення ефективного розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова: *інвестиційна діяльність підприємства, управління інвестиційною діяльністю, інвестиційна стратегія, інвестиційна політика, ефективність інвестицій, інвестиційні ризики, інвестиційні ресурси.*

Abstract

The article examines the essence and features of enterprise investment activity management in conditions of an unstable economic environment. The theoretical foundations of forming an investment strategy and investment policy of an enterprise are highlighted, and the main tasks of investment activity management and the principles of its organization are defined. The system of information support, methods for evaluating the efficiency of investment projects, and approaches to investment risk management are characterized. The necessity of improving investment decision-making mechanisms in view of modern economic challenges in order to ensure effective development and enhance enterprise competitiveness is substantiated.

Key words: *enterprise investment activity, investment activity management, investment strategy, investment policy, investment efficiency, investment risks, investment resources.*

Вступ

В умовах динамічного розвитку ринкової економіки та нестабільного зовнішнього середовища, інвестиційна діяльність підприємств набуває особливого значення. Реальні інвестиції, спрямовані на розвиток матеріальнотехнічної бази, впровадження інноваційних технологій та розширення виробничих потужностей, є основним джерелом забезпечення довгострокової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Саме тому пошук ефективних форм та напрямів інвестування виступає ключовим завданням сучасного менеджменту та фінансового управління.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю адаптації підприємств до умов економічної нестабільності, обмеженості фінансових ресурсів та підвищених ризиків господарської діяльності. У таких умовах особливого значення набуває формування ефективної системи управління інвестиційною діяльністю, що передбачає стратегічне планування, оцінювання ефективності інвестиційних проєктів, мінімізацію ризиків та забезпечення раціонального розподілу капіталу.

Метою статті є узагальнення теоретичних засад управління інвестиційною діяльністю підприємства та обґрунтування напрямів удосконалення процесу прийняття інвестиційних рішень в умовах сучасного економічного середовища.

Результати дослідження

Українські підприємства нині працюють в умовах, які характеризуються високим рівнем невизначеності та ризику, тому обґрунтований вибір суб'єктом господарської діяльності об'єкта інвестиційної діяльності має важливе значення. Складний характер розвитку інвестиційної діяльності українських підприємств формує потребу щодо залучення інвестицій, які дозволяють їм отримати додаткові переваги перед підприємствами-конкурентами, наприклад такі як підтримання

платіжного балансу, впровадження інноваційних технологій, можливість переходу від ресурсної економіки до інноваційної, підвищення експортного потенціалу та проведення імпортозаміщення, досягнення позитивного соціально-економічного ефекту. Отримання необхідних інвестиційних ресурсів та їх ефективний розподіл і використання позитивно вплине на розвиток українських підприємств.

Управління інвестиційною діяльністю підприємства – це складова частина загальноекономічної системи управління підприємством, яка має свою мету, принципи побудови та виконує певні функції. Оскільки інвестиційна діяльність спрямована на розвиток виробництва, його технологічне вдосконалення, отримання прибутку, нарощування капіталу, то управління інвестиційною діяльністю виступає підсистемою системи управління підприємством, яка спрямована на створення передумов для підвищення ефективності інвестиційних процесів та всієї діяльності підприємства загалом.[1]

Основною метою інвестиційної діяльності підприємства є використання найбільш ефективних напрямів реалізації інвестиційної стратегії на окремих стадіях життєвого циклу та формування перспективної організаційної структури та інвестиційної культури. Під інвестиційною стратегією розуміють систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що зумовлені загальними завданнями його розвитку, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення. Тобто це генеральний план дій у сфері інвестиційної діяльності підприємства, який визначає пріоритети її напрямів і форм, характер формування інвестиційних ресурсів та послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей. Розроблення інвестиційної стратегії передбачає розроблення цілей інвестування, визначення пріоритетних напрямів і форм інвестиційної діяльності, оптимізацію структури сформованих інвестиційних ресурсів, в також підтримку взаємовідносин із зовнішнім інвестиційним середовищем.

Інвестиційна діяльність як процес досить масштабна, а її форми і напрями мають суттєві відмінності на окремих підприємствах, відповідно до чого виникає потреба виділяти коло учасників інвестиційної діяльності. Суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори, замовники, виконавці робіт, користувачі об'єктів інвестиційної діяльності, а також постачальники, юридичні особи (банківські, страхові організації, інвестиційні фонди) та інші учасники інвестиційного процесу. Суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути фізичні та юридичні особи, в тому числі іноземні, а також державні і міжнародні організації. Інвестори здійснюють вкладення власних, позикових і залучених засобів у формі інвестицій та забезпечують їх цільове використання.

Ефективним інструментом управління інвестиційною діяльністю підприємства є його інвестиційна політика, що має вирішальне значення для функціонування підприємства незалежно від розмірів, галузевої приналежності, організаційно-правової форми та інших особливостей. Рівень розвитку інвестиційної політики підприємства залежить від особливостей інвестиційної політики держави, і на її формування впливають чинники, які ускладнюють інвестиційну активність української економіки. Для формування інвестиційної політики підприємства та можливості її використання в управлінні необхідне врахування основних положень інвестиційної політики держави. Під інвестиційною політикою держави варто розуміти комплекс цілеспрямованих заходів щодо створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою активізації інвестиційної діяльності, стимулювання розвитку економіки, підвищення ефективності виробництва і вирішення соціальних проблем.

Підприємство залежно від особливостей його функціонування може обирати такі види інвестиційної політики:[4]

- ~ як консервативна інвестиційна політика;
- ~ компромісна (помірна) інвестиційна політика;
- ~ агресивна інвестиційна політика.

- Управління інвестиційною діяльністю підприємства спрямовується на вирішення таких завдань:
- ~ визначення основних напрямів інвестиційної діяльності відповідно до фінансової та загальної стратегій розвитку підприємства (розроблення інвестиційної стратегії);
  - ~ дослідження інвестиційного клімату і кон'юнктури інвестиційного ринку;
  - ~ оцінка інвестиційної привабливості об'єкта інвестування;
  - ~ визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів та оптимізація їх структури;
  - ~ оцінка ефективності реалізації інвестиційних проектів;
  - ~ формування інвестиційного портфеля враховуючи прийнятні ризики і рівень прибутковості;

контроль інвестиційної діяльності в цілому і кожного проекту зокрема.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але й у перспективному періодах. Це вимагає розробку задач управління цією діяльністю, що забезпечують реалізацію головної мети, серед яких слід виділити наступні:[5]

- ~ забезпечення достатньої інвестиційної підтримки необхідних темпів розвитку поточної діяльності підприємства;
- ~ баланс максимальної прибутковості інвестиційної діяльності підприємства з урахуванням прийнятного ступеня ризику;
- ~ забезпечення ліквідності інвестицій, можливостей швидкого реінвестування капіталу при змінах факторів зовнішнього середовища, а також внутрішніх умов здійснення інвестиційної діяльності;
- ~ підтримання балансу між достатнім обсягом інвестиційних ресурсів, їх оптимальної структури та обсягом прогнозованої інвестиційної діяльності;
- ~ забезпечення фінансової рівноваги при здійсненні інвестиційної діяльності на підприємстві;
- ~ прискорення реалізації програм інвестиційної діяльності підприємства.

Ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення. Інформаційна система управління інвестиційною діяльністю може бути представлена у вигляді інформаційних показників, які необхідні для проведення аналізу, планування, прийняття управлінських рішень тощо. Така система повинна задовольняти потреби як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів. На рівні підприємства інвестиційну інформацію використовують: директор, власники, менеджери, які здійснюють інвестиційну діяльність. Серед зовнішніх користувачів слід відзначити: податкові органи, кредиторів та потенційних інвесторів підприємства, представників фондової біржі (у випадку емісії цінних паперів).

Для внутрішнього використання система показників інформаційного забезпечення включає показники результативності інвестиційної діяльності та фінансову звітність підприємства. Для зовнішніх користувачів необхідні показники, що характеризують кон'юнктуру інвестиційного ринку та результати діяльності конкурентів і контрагентів (банків, страхових компаній, інвестиційних компаній тощо). До показників, які характеризують кон'юнктуру інвестиційного ринку, як правило, включають види основних фондових інструментів, ціни котировок, індекс динаміки цін на фондовому ринку, кредитну та депозитну ставки окремих комерційних банків, офіційний курс валют, основні види продукції, що є результатом інвестиційної діяльності, ціни та попит і пропозиція. Серед показників діяльності конкурентів і контрагентів використовуються такі, що відображаються у звітності підприємства, відповідні рейтинги з основними результативними показниками підприємства. Нормативно-регулюючі показники розраховуються на основі відповідних нормативно-правових актів з урахуванням особливостей державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства.

Особлива увага повинна бути приділена показникам, які формуються з внутрішніх джерел інформації і поділяються на три групи:

1. Показники оцінки рівня інвестиційної діяльності підприємства (обсяг реального і фінансового інвестування, власних інвестиційних ресурсів, грошові потоки з інвестиційної діяльності);
2. Фінансові показники інвестиційної діяльності структурних підрозділів підприємства (фінансові результати за основними формами інвестиційної діяльності, а також окремих центрів інвестицій);
3. Нормативно-планове забезпечення інвестиційної діяльності підприємства (внутрішні нормативи та планові показники). До внутрішніх нормативів, які регулюють інвестиційну діяльність підприємства, як правило, відносять: нормативні значення окремих видів активів, їх співвідношення зі структурою капіталу, питомі витрати фінансових ресурсів тощо. Серед планових показників інвестиційної діяльності розраховується система показників поточних інвестиційних планів.

Вагоме місце в системі управління інвестиційною діяльністю підприємства належить контролю, основними принципами побудови якого є:

- ~ направленість на реалізацію інвестиційної стратегії. Вона передбачає врахування основних пріоритетів розвитку інвестиційної діяльності, що визначає цілеспрямованість операцій;

- ~ орієнтованість на стандарти;
- ~ відповідність методів контролю методам аналізу та планування, що дозволяє достовірно відображувати фактичні результати та виявляти причини відхилень від запланованих завдань;
- ~ своєчасність проведення контролю дозволяє усувати поточні відхилення до того як вони можуть прийняти серйозний характер;
- ~ гнучкість та простота побудови. Гнучкість пов'язана з необхідністю адаптації до нових видів, методів та технологій здійснення інвестиційної діяльності. Простота зумовлює побудову контролю у відповідності з цілями, вимагає менших зусиль та інформації для його проведення;
- ~ економічність передбачає відповідність обсягів витратів щодо організації контролю тому розміру ефекту, який може бути досягнутим в процесі його здійснення.

Важливою теоретичною основою прийняття інвестиційних рішень є концепція вартості грошей у часі, яка передбачає дисконтування майбутніх грошових потоків з урахуванням альтернативної вартості капіталу та рівня ризику. Для оцінювання ефективності інвестицій застосовуються такі методи, як чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма дохідності (IRR), індекс прибутковості, період окупності інвестицій. Використання зазначених показників дозволяє визначити економічну доцільність реалізації проєктів і забезпечити обґрунтованість управлінських рішень.

Разом із тим сучасне економічне середовище створює низку проблем у сфері управління інвестиційною діяльністю. До них належать нестабільність макроекономічної ситуації, інфляційні коливання, валютні ризики, обмежений доступ до довгострокового фінансування та висока вартість кредитних ресурсів. Додатковим чинником є зниження інвестиційної активності внаслідок воєнних ризиків і загальної економічної невизначеності.

Важливою складовою системи управління інвестиційною діяльністю є управління інвестиційними ризиками. До основних видів ризиків належать фінансові, валютні, інфляційні, політичні та операційні ризики. Для їх мінімізації застосовуються методи диверсифікації інвестиційного портфеля, страхування, хеджування, створення резервів та проведення сценарного аналізу. Використання сучасних інструментів ризик-менеджменту дозволяє підвищити обґрунтованість інвестиційних рішень.

Висновки

Отже, управління інвестиційною діяльністю підприємства є складним багаторівневим процесом, що поєднує стратегічне планування, фінансовий аналіз, управління ризиками та контроль реалізації інвестиційних програм. В умовах сучасного економічного середовища особливого значення набуває гнучкість інвестиційної політики, диверсифікація джерел фінансування та впровадження цифрових інструментів управління. Удосконалення механізмів прийняття інвестиційних рішень сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємств та забезпеченню їх сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сімкова Т. О.; Байда, О. К. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*, 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/121.pdf
2. Крижанівська Марія; Степанова Алла. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Економіка та суспільство*, 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-10>
3. Крамаренко К. М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. 2019. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/2389/1/Kramarenko.pdf>
4. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/28.pdf
5. Вініченко І. І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства. 2019. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3000/1/8.pdf>

Мовчан Ірина Олександрівна — студентка групи ЕК-22б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: movchanirina06@gmail.com

Науковий керівник: **Карачина Наталія Петрівна** – д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Movchan Iryna O. — student of EC-22b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: movchanirina06@gmail.com

Supervisor: **Karachyna Nataliia P.** – Dr. Sc. (Economic), Professor, Head of the of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

